

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حقوق جزای نظامی

مؤلف:

دکتر مجتبی باری

سرنشانه	باری، مجتبی، ۱۳۵۶ -
عنوان قراردادی	ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآور	حقوق جزای نظامی / مولف مجتبی باری.
مشخصات نشر	تهران: دادستان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۳۰۴ ص
شابک	978-622-96260-4-7
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
موضوع	جرایم نظامی - ایران Military offenses -- Iran
موضوع	قوانین نظامی - ایران Military law -- Iran
موضوع	ایران - نیروهای مسلح - قوانین و مقررات
رده بندی ننگ	KMH۳۷۵۸
رده بندی دیویی	۵۵۰۱۲ ۳۴۳
شماره کتابشناسی ملی	۵۹۷۹۵۱

حقوق جزای نظامی

مؤلف:	دکتر مجتبی باری
ناشر:	دادستان
نوبت چاپ:	اول - زمستان ۱۳۹۸
شمارگان:	۳۰۰ نسخه
قیمت:	۵۰,۰۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۹۶۲۶۰-۷

نشانی دفتر مرکزی: انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، بن بست حقیقت، پلاک ۴، طبقه ۴ واحد ۴
 شماره‌های تماس: ۶۶۹۷۴۶۴۵ | ۶۶۹۷۴۱۳۰ | ۶۶۴۰۷۹۹۳ | دورنگار: ۶۶۴۶۱۱۵۸

www.avabook.com avabook_kazemi@yahoo.com

فروشگاه کتاب آوا: اسلام‌شهر، خیابان صیاد شیرازی (خیابان دانشگاه) جنب فرمانداری
 تلفن: ۵۶۳۵۴۶۵۱

هرگونه تکثیر این اثر از طریق ارسال یا بارگذاری فایل الکترونیکی، یا چاپ و نشر کاغذی آن بدون مجوز ناشر، به هر شکل، اعم از فایل، سی‌دی، افست، ریسوگراف فتوکپی، ریزاکس یا وسایل مشابه، به صورت متن کامل یا صفحاتی از آن، تحت هر نام اعم از کتاب، راهنما، جزوه، یا وسیله کمک آموزشی، در فضای واقعی یا مجازی، و همچنین توزیع، فروش، عرضه یا ارسال اثری که بدون مجوز ناشر تولید شده، موجب پیگرد قانونی است.

فهرست مطالب

۱۹	مقدمه
۲۴	۱- نیروهای مسلح و دلایل وجودی آن
۲۴	۱-۱- تعریف
۲۴	۲-۱- دلایل وجود نیروهای مسلح
۲۴	۱-۲-۱- حفظ استقلال کشور
۲۵	۱-۲-۱- در زمان صلح
۲۵	۲-۱-۲- در زمان جنگ
۲۵	۲-۲-۱- حفظ امنیت داخلی
۲۶	۲- حقوق جزای نظامی
۲۷	فصل اول: کلیات
۲۷	گفتار اول: تعریف نظامی
۲۸	۱- کارکنان ستاد کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و سازمانهای وابسته
۲۸	۲- کارکنان ارتش جمهوری اسلامی ایران و سازمانهای وابسته
۳۰	۳- کارکنان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و سازمانهای وابسته و اعضای بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
۳۲	۴- کارکنان وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمانهای وابسته
۳۴	۵- کارکنان مشمول قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران
۳۴	۶- کارکنان وظیفه از تاریخ شروع تا پایان خدمت

- ۷- محصلان: موضوع قوانین استخدامی نیروهای مسلح - مراکز آموزشی نظامی و انتظامی (در داخل و خارج از کشور) و نیز مراکز آموزش وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح) ۳۶
- ۸- کسانی که بطور موقت در خدمت نیروهای مسلح هستند ۳۷
- ۸-۱- پرسنل خرید خدمت ۳۷
- ۸-۲- پرسنل قراردادی ۳۸
- ۸-۳- داوطلبان غیر نظامی در مناطق عملیاتی نیروهای مسلح ۳۹
- ۹- کارکنان نیروی مسلح دیگر که طبق قانون تشکیل شود ۴۰
- ۱۰- پرسنل مأمور به خدمت در سازمانهای دیگر ۴۰
- گفتار دوم: جرم نظامی ۴۱
- ۱- تفکیک جرم ۴۱
- ۱-۱- جرایم صرف نظامی ۴۱
- ۱-۲- جرایمی که نظامیان و غیر نظامیان هر دو قادر به ارتکاب آن هستند ۴۱
- ۲- تعریف ۴۲
- ۳- تفسیر شورای نگهبان از جرایم نظامی ۴۴
- ۴- خصوصیات جرم نظامی ۴۵
- ۴-۱- تشریفات تعقیب مجرم ۴۵
- ۴-۲- سرعت عمل در رسیدگی ۴۶
- ۴-۳- شدت عمل در اعمال مجازات ۴۶
- ۵- فوائد تفکیک ۴۶
- ۱-۵- صلاحیت محاکم ۴۷
- ۱-۱-۵- توسعه صلاحیت شخصی محاکم نظامی ۴۷
- مستنداً به مقررات عام ماده ۳۱۱ قانون آیین دادرسی کیفری (مصوب ۹۲) «شرکا و معاونان جرم در دادگاهی محاکمه می شوند که صلاحیت رسیدگی به اتهام متهم اصلی را دارد، مگر اینکه در قوانین خاص ترتیب دیگری مقرر شده باشد» ۴۷
- ۱-۵-۳- صلاحیت رسیدگی به جرایم نظامیان زیر ۱۸ سال ۴۸
- ۱-۵-۳- صلاحیت رسیدگی به جرم رها شده از خدمت ۴۹

۵۰	۵-۱-۴- جرایم ضابطین دادگستری
۵۲	۵-۱-۵- رسیدگی به جرایم اسرای جنگی
۵۳	۵-۱-۶- رسیدگی به جرایم نظامیان از درجه سرتیپ ۲ به بالا
۵۴	۵-۱-۷- رسیدگی به جرایم خاص نظامی روحانیون
۵۷	۵-۱-۸- صلاحیت اضافی
۵۷	۵-۲- استرداد مجرمین
۵۸	گفتار سوم: سیری در قانونگذاری
۶۱	گفتار چهارم: منابع حقوق جزای نظامی
۶۲	۱- منابع اصلی
۶۲	۱-۱- قوانین، آیین، و عادات
۶۳	۱-۲- آراء وحد، رویه، اصول
۶۳	۲- منابع ارشادی
۶۳	۱-۲- رویه قضایی
۶۴	۲-۲- عقاید علمای حقوق (دکترین)
۶۴	۲-۳- عرف
۶۴	گفتار پنجم: مجازاتها
۶۵	۱- تفاوت جرم و تخلف
۶۶	۲- انواع مجازات
۶۶	۱-۲- مجازات اصلی
۶۸	۲-۲- مجازات تبعی
۶۹	۱-۲-۲- مجازاتهای تبعی در مورد پرسنل ثابت نیروهای مسلح
۷۲	۲-۲-۲- مجازات تبعی کارکنان وظیفه نیروهای مسلح
۷۲	۳-۲-۲- مجازات تبعی کارکنان پیمانی و قراردادی نیروهای مسلح
۷۲	۳-۲- مجازاتهای تکمیلی یا تکمیلی
۷۴	۱-۳-۲- مجازاتهای تکمیلی (تکمیلی) در خصوص پرسنل کادر
۷۵	۲-۳-۲- مجازاتهای تکمیلی (تکمیلی) در خصوص پرسنل وظیفه

- ۷۶ ۳- تخفیف و تبدیل مجازات
- ۷۶ ۳-۱- جهات تخفیف:
- ۷۷ ۳-۲- منع تخفیف مجدد
- ۷۸ ۳-۳- اختیاری بودن تخفیف و تبدیل
- ۷۸ ۳-۴- حبس با خدمت
- ۷۹ ۳-۵- تخفیف و تبدیل مجازات در خصوص مجازات حبس
- ۷۹ ۳-۵-۱- تخفیف و تبدیل حبس تا دو سال
- ۸۱ ۳-۵-۱-۱- تخفیف و تبدیل حبس از دو سال تا پنج سال
- ۸۲ ۳-۵-۱-۲- تخفیف و تبدیل حبس بیش از پنج سال
- ۸۳ ۳-۶- تخفیف و تبدیل مجازات در خصوص مجازات غیر از حبس
- ۸۳ گفتار ششم: مرور زمان در جرائم خاص نظامی
- ۸۴ ۱- تعریف
- ۸۴ ۲- انواع مرور زمان
- ۸۴ ۲-۱- مرور زمان شکایت
- ۸۴ ۲-۲- مرور زمان تعقیب
- ۸۴ ۲-۳- مرور زمان مجازات
- ۸۴ ۳- مرور زمان در نظام دادرسی فعلی
- ۸۵ ۳-۱- مجازات تعزیری
- ۸۵ ۳-۲- مجازات غیر تعزیری
- ۸۵ ۴- شرایط حصول مرور زمان
- ۸۵ ۴-۱- مرور زمان تعقیب و محاکمه
- ۸۶ ۴-۲- مرور زمان اجرای حکم
- ۸۸ ۴-۳- سقوط حق شکایت
- ۸۸ ۵- اثرات مرور زمان
- ۸۸ ۵-۱- در مجازاتها
- ۸۹ ۵-۲- در حقوق شاکی و مدعی خصوصی

۹۰	۶- مبدأ مرور زمان شکایت در جرایم مختلف.....
۹۰	۶-۱- جرایم آنی.....
۹۰	۶-۲- جرایم مستمر.....
۹۱	۶-۳- جرایم به عادت.....
۹۱	۷- ممنوعیت‌های قاعده مرور زمان.....
۹۱	۷-۱- در خصوص جرایم:.....
۹۳	۷-۲- در خصوص نهادهای دادرسی.....
۹۶	۸- مرور زمان در حکام غیابی.....
۹۷	گفتار هفتم: شروع به جرم در جرایم خاص نظامی.....
۹۹	گفتار هشتم: جبران خسارت ناشی از جرایم نظامی.....
	گفتار نهم: بررسی تطبیقی فائده مجازات جرایم نیروهای مسلح (مصوب ۱۳۸۲) با قانون مجازات
۱۰۰	جرایم نیروهای مسلح (مصوب ۱۳۸۱).....
۱۰۵	فصل دوم: جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی.....
۱۰۶	گفتار اول: جرایم بر اندازی.....
۱۰۷	۱- طراحی برنامه براندازی به منظور تغییر و نابودی اساس نظام جمهوری اسلامی ایران.....
۱۰۹	۲- تشکیل جمعیت یا اداره به منظور برهم زدن امنیت کشور.....
۱۱۰	۴- تسلیم افراد تحت فرماندهی خود یا پایگاه یا محلی که حفاظت آن به واسطه سپرده شده.....
۱۱۱	۵- تبانی با دشمن برای انجام مقاصد.....
۱۱۱	۶- جمع آوری نیرو و کمک برای دولت در حال جنگ با ایران یا گروه‌ها و دسته‌ها و مفسد و محارب.....
۱۱۲	۷- اقدام مسلحانه علیه نظام جمهوری اسلامی ایران.....
	۸- اجبار، تحریک به فرار یا تسلیم یا عدم اجرای وظایف نظامی... به منظور براندازی حکومت یا
۱۱۲	شکست نیروهای خودی در مقابل دشمن.....
۱۱۳	گفتار دوم: جاسوسی؛ جاسوس.....
۱۱۳	۱- تعریف.....

- ۱۱۴..... ۲- ماهیت جرم جاسوسی
- ۱۱۵..... ۳- مصادیق جرایم جاسوسی
- ۱۱۵..... ۳-۱- تحصیل اسناد و اطلاعات و تسلیم آن به دشمن:
- ۱۱۶..... ۳-۲- تسلیم اسرار نظامی یا سیاسی و اقتصادی یا صنعتی به دشمنان داخلی و خارجی:
- ۱۱۷..... ۳-۳- ورود به محل نگهداری اسناد و اطلاعات برای به دست آوردن اطلاعات به نفع دشمن:
- ۱۱۹..... ۳-۴- مخفی نمودن جاسوسان و افراد دشمن که مرتکب جاسوسی شده‌اند:
- ۱۱۹..... ۴- معارفت در جرایم جاسوسی
- ۱۲۰..... ۵- مآورت جاسوسی و خیانت به کشور:
- ۱۲۱..... ۶- محکومیت در جرایم جاسوسی
- ۱۲۱..... ۷- عدم اعطای مرخصی به زندانیان محکوم در جرایم جاسوسی
- ۱۲۲..... ۸- تعمیم مجازات زندانیان به افراد غیر نظامی در جرایم جاسوسی
- ۱۲۲..... گفتار سوم: تسلیم و افشاء اسناد و امحاء آن
- ۱۲۲..... ۱- سند
- ۱۲۳..... ۲- حفاظت و دسترسی
- ۱۲۴..... ۳- طبقه بندی و تغییر آن
- ۱۲۴..... ۳-۱- تعریف و انواع:
- ۱۲۵..... ۳-۲- تغییر طبقه بندی:
- ۱۲۶..... ۴- افشاء عمدی اسناد و مدارک
- ۱۲۷..... ۵- افشاء اسناد و مدارک از سوی غیر نظامی
- ۱۲۸..... ۶- افشاء اسناد و مدارک از روی بی احتیاطی و بی مبالاتی
- ۱۲۸..... ۷- تخلیه اطلاعاتی بر اثر بی مبالاتی
- ۱۲۹..... ۸- افشاء غیر مجاز اسناد کامپیوتری
- ۱۳۱..... فصل سوم: جرائم بر خلاف تکالیف نظامی
- ۱۳۲..... گفتار اول: خودداری از انجام وظایف و تسلیم اموال به دشمن
- ۱۳۲..... گفتار دوم: انعقاد قرارداد تسلیم با دشمن

گفتار سوم: خودداری از بکار بردن سلاح یا مهمات نظامی یا سایر امکانات نظامی در مقابل دشمن	۱۳۲
گفتار چهارم: شورش	۱۳۳
گفتار پنجم: اقدام علیه نیروهای نظامی که با ایران در حال جنگ نیست	۱۳۵
گفتار ششم: به عهده گرفتن فرماندهی بدون مجوز	۱۳۶
گفتار هفتم: لغو دستور	۱۳۷
۱- لغو دستور حرکت به طرف دشمن	۱۳۷
۲- لغو دستور در مناطق جنگی	۱۳۸
گفتار هشتم: ردוא با اتباع بیگانه	۱۳۹
گفتار نهم: عدم اجرای مصوبات شورای عالی امنیت ملی، شورای امنیت کشور و یا شورای تأمین	
امنیت استان یا شهر نان	۱۴۰
گفتار دهم: عضویت در سازمانها و حزب سیاسی	۱۴۰
گفتار یازدهم: تیر اندازی بر خرابی مخابرات	۱۴۲
گفتار دوازدهم: عدم حضور در محل امور	۱۴۶
گفتار سیزدهم: ترک محل نگهبانی	۱۴۸
گفتار چهاردهم: خوابیدن حین نگهبانی	۱۵۰
گفتار پانزدهم: تعرض و اهانت به نگهبان	۱۵۱
گفتار شانزدهم: ایراد ضرب و جرح به مافوق	۱۵۲
گفتار هفدهم: اهانت به مافوق	۱۵۳
گفتار هجدهم: اهانت به مآدون و تنبیه وی	۱۵۴
گفتار نوزدهم: تهدید مافوق، مراقب یا نگهبان	۱۵۴
گفتار بیستم: خودزنی و تمارض و بی‌علاقگی به خدمت	۱۵۵
گفتار بیست و یکم: تمرد	۱۵۶
گفتار بیست و دوم: تعرض به مجروحان یا بیماران	۱۵۷
گفتار بیست و سوم: بی‌احتیاطی و بی‌مبالاتی منجر به تلفات جانی یا صدمات بدنی	۱۵۸
گفتار بیست و چهارم: ایجاد جو بدبینی	۱۵۸

فصل چهارم: فرار..... ۱۶۱

گفتار اول: انواع فرار..... ۱۶۵

۱- فرار در زمان صلح..... ۱۶۵

۱-۱- فرار پرسنل ثابت:..... ۱۶۵

۲-۱- فرار پرسنل وظیفه:..... ۱۶۸

۱-۲-۱- فرار پرسنل وظیفه در زمان آموزشی..... ۱۶۸

۲-۲-۱- تأخیر در تسویه..... ۱۶۹

۳-۲-۱- فرار در زمان اضافه خدمت..... ۱۶۹

۲-۲-۱- ماهیت جرم فرار..... ۱۷۰

۳-۲-۱- بیست و هفت روز..... ۱۷۰

۳-۱- فرار نظامیان و بقیه ده ذخیره و احتیاط:..... ۱۷۰

۴-۱- فرار محصلان:..... ۱۷۱

۵-۱- فرار در زمان مأموریت یا رخصت:..... ۱۷۲

۶-۱- فراریان خود معرف..... ۱۷۲

۱-۶-۱- فراریان خود معرف کارکنان ثابت..... ۱۷۲

۲-۶-۱- فراریان خود معرف وظیفه..... ۱۷۴

۲- فرار در زمان جنگ و درگیری مسلحانه..... ۱۷۵

۱-۲- فرار پرسنل ثابت..... ۱۷۵

۲-۲- فرار سایر پرسنل..... ۱۷۶

تذکار: مقررات ماده ۶۸ و ۷۰ ق.م.ج.ن.م در این خصوص نیز قابل اجرا است..... ۱۷۶

۳-۲- فرار پرسنل وظیفه دوره احتیاط و ذخیره:..... ۱۷۶

۴-۲- فرار محصلان..... ۱۷۷

۵-۲- فرار اعضای پیمانی نیروهای مسلح و بسیجیان ویژه:..... ۱۷۷

۶-۲- فرار کارکنان خرید خدمت و سایر بسیجیان..... ۱۷۷

۷-۲- فرار از محل مأموریت در جریان عملیات..... ۱۷۷

۸-۲- فرار در زمان مأموریت یا مرخصی..... ۱۷۷

۱۷۸	۹-۲- فراریان خود معرف
۱۷۸	۱-۹-۲- کارکنان ثابت: بموجب ماده ۶۲ ق.م.ج.ن.م
۱۷۸	۲-۹-۲- کارکنان وظیفه
۱۷۸	۳-۹-۲- کارکنان وظیفه احتیاط و ذخیره
۱۷۹	۳- فرار از جبهه
۱۷۹	۱-۳- فرار پرسنل ثابت
۱۸۰	۲-۳- فرار سایر پرسنل
۱۸۰	۳-۳- فرار افراد وظیفه دوره ذخیره و احتیاط
۱۸۰	۴-۳- فرار محصلین
۱۸۰	۵-۳- فراریان خود معرف
۱۸۱	۶-۳- فراریان اعزام پیمانکاران و واهای مسلح و بسیجیان ویژه
۱۸۱	۷-۳- فراریان کارکنان - خدمت و واهای مسلح و سایر بسیجیان
۱۸۱	گفتار دوم: فرار با اسلحه و تجهیزات
۱۸۲	گفتار سوم: فرار به طرف دشمن
۱۸۲	گفتار چهارم: فرار با توطئه
۱۸۳	گفتار پنجم: معاونت در فرار
۱۸۴	گفتار ششم: فرار زاید بر ۶ ماه
۱۸۵	گفتار هفتم: اثرات جانبی جرم فرار
۱۸۵	۱- استمراری محسوب شدن فرار
۱۸۵	۲- قطع حقوق و مزایا
۱۸۵	۳- تعقیب و دستگیری
۱۸۵	۴- بندج ماده ۱۳۱ آیین نامه انضباطی
۱۸۶	۵- ماده ۱۲۹ آیین نامه انضباطی
۱۸۷	فصل پنجم: جرائم مالی
۱۸۷	گفتار اول: فروش، حیف و میل و واگذاری اموال متعلق به دولت

- ۱- حیف و میل کردن اشیاء اموال متعلق به دولت یا در اختیار دولت ۱۸۷
- ۱-۱- حیف و میل کردن اسلحه و مهمات: ۱۸۷
- ۲- حیف و میل سایر اموال متعلق به دولت و یا در اختیار دولت: ۱۹۱
- ۲- فروش و مورد معامله قرار دادن البسه نظامی ۱۹۱
- ۳- مصرف غیر مجاز و استفاده غیر مجاز اسلحه و مهمات و لوازم نظامی متعلق به دولت ۱۹۲
- ۳-۱- مصرف و استفاده غیر مجاز اسلحه و مهمات و وسایل و لوازم نظامی: ۱۹۲
- تذکار - همانگونه که قبلاً ذکر شد تشخیص اینکه اموال و اشیاء و لوازم جزو اشیاء و لوازم نظامی است به عهده کارشناسان نظامی است. ۱۹۳
- ۳-۲- مصرف غیر مجاز و استفاده غیر مجاز ... سایر وسایل و اموال متعلق به دولت یا در اختیار آن: ۱۹۴
- گفتار دوم: سرقت ۱۹۴
- ۱- سرقت اسلحه و مهمات: ۱۹۵
- ۲- سرقت وسایل و لوازم نظامی (غیر اسلحه و مهمات) ۱۹۶
- ۳- سرقت در زمان اردو کشی ۱۹۷
- ۴- سرقت اسناد و نوشته های نظامی ۱۹۸
- ۵- سرقت به قصد اخلاص ۱۹۸
- ۶- استرداد عین و جبران خسارت ۱۹۸
- ۷- سرقت اطلاعات رایانه ۱۹۹
- گفتار سوم: آتش زدن و تخریب ۱۹۹
- ۱- آتش زدن و تخریب تأسیسات و ساختمانهای مهم نیروهای مسلح ۲۰۰
- ۲- آتش زدن و تخریب سایر وسایل و اموال نظامی ۲۰۲
- گفتار چهارم: ارتشاء، اختلاس، اخاذی ۲۰۴
- ۱- ارتشاء ۲۰۴
- ۱-۱- تعریف: ۲۰۴
- ۲-۱- عنصر قانونی: ۲۰۵
- ۳-۱- شروع به جرم ۲۰۶

۲۰۶.....	۴-۱- مجازات راشی:
۲۰۷.....	۵-۱- تشکیل شبکه ارتشا.....
۲۰۷.....	۶-۱- جبران خسارت:
۲۰۸.....	۷-۱- وضعیت خدمتی مرتکب.....
۲۱۰.....	۲- اختلاس.....
۲۱۰.....	۱-۲- عنصر قانونی:
۲۱۱.....	۲-۲- شروع به جرم.....
۲۱۲.....	۳-۲- وضعیت خدمتی مجرم.....
۲۱۲.....	۴-۲- خریداری اموال مورد اختلاس و مساعدت در تضييع آن.....
۲۱۳.....	۵-۲- استرداد وجه یا اسپرد اختلاس.....
۲۱۳.....	۶-۲- جبران خسارت.....
۲۱۴.....	۳- اخاذی.....

فصل ششم: سایر جرایم..... ۲۱۵

گفتار اول: گزارش خلاف واقع..... ۲۱۵

۲۱۵.....	۱- عنصر قانونی.....
۲۱۶.....	۲- عنصر مادی.....
۲۱۶.....	۱-۲- گزارش بر خلاف واقع.....
۲۱۶.....	۲-۲- کتمان حقیقت.....
۲۱۷.....	۳-۲- ارائه یا ارسال گزارش با تغییر ماهیت.....
۲۱۷.....	۴-۲- ارائه گزارش بطور ناقص.....
۲۱۷.....	۵-۲- عدم گزارش جرایم ارتكابی توسط مسئولین به مقامات صالحه.....
۲۱۷.....	۶-۲- عدم اعلام بموقع گزارشها و جرایم به مقامات صالحه.....
۲۱۸.....	۳- عنصر معنوی.....
۲۱۸.....	۴- جبران خسارت.....
۲۱۹.....	گفتار دوم: تقلب و دسیسه در امور نظام وظیفه.....

- ۱- عنصر قانونی ۲۲۰
- ۲- عنصر مادی ۲۲۱
- ۱-۲- فراهم آوردن موجبات معافیت: ۲۲۱
- ۲-۲- فراهم آوردن موجبات اعزامی: ۲۲۲
- ۳-۲- عدم ذکر مشمولین در لیست مربوطه: ۲۲۲
- ۴-۲- صدور گواهی و یا تصدیق خلاف واقع در امور نظام وظیفه و غیره: ۲۲۲
- ۲-۲- استفاده از اوراق و تصدیق نامه‌های خلاف واقع: ۲۲۲
- ۳- عنصر معنوی ۲۲۳
- ۴- جریان خیر ۲۲۳
- گفتار سوم: سوء استفاده و سهل و تزویر ۲۲۳
- ۱- جعل و تزویر ۲۲۳
- ۱-۱- جعل حکم، مهر، فای و خط فرماندهی کل قواء و استفاده از آن: ۲۲۴
- ۲-۱- جعل حکم یا امضاء یا مهر سایر مسئولان و استفاده از آن ۲۲۵
- ۳-۱- جعل مهر نیروهای مسلح: ۲۲۵
- ۴-۱- جعل منگنه یا علامت نیروهای مسلح: ۲۲۵
- ۵-۱- تحصیل و استفاده غیر مجاز مهر یا تمبر یا علامت نیروهای مسلح ۲۲۶
- ۱-۷- جعل در احکام و تقریرات و نوشته‌ها: ۲۲۷
- ۱-۷- جعل در نوشته، قراردادها و مقاوله نامه‌های نظامی ۲۲۷
- ۱-۸- جعل در اسناد غیر رسمی: ۲۲۸
- ۱-۹- جعل در اطلاعات رایانه‌ای ۲۲۹
- ۲- سوء استفاده ۲۲۹
- ۱-۲- تحصیل منفعت نامشروع ۲۲۹
- ۲-۲- اخذ هدیه، امتیاز یا در صدانه (پورسانت) ۲۳۱
- ۲-۳- تبانی در مناقصه یا مزایده: ۲۳۳
- ۲-۴- تقلب در مواد غذایی ۲۳۴
- گفتار چهارم: استفاده غیر قانونی از البسه رسمی یا علامات و نشانها و مدالهای نظامی ۲۳۵

۲۳۵.....	۱- تعاریف.....
۲۳۶.....	۲- استفاده غیر قانونی از البسه رسمی در وضعیت عادی.....
۲۳۸.....	۳- استفاده غیر قانونی از البسه رسمی در زمان جنگ.....
۲۳۹.....	ضمایم
۲۳۹.....	فصل اول: مواد عمومی.....
۲۴۴.....	فصل دوم: جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی.....
۲۴۸.....	فصل سوم: اثم بر خلاف تکالیف نظامی.....
۲۵۵.....	فصل چهارم: فرار از خدمت.....
۲۵۵.....	گفتار اول- فرار در زمان صبح.....
۲۵۶.....	گفتار دوم- فرار در زمان جنگ و درگیریهای مسلحانه.....
۲۶۰.....	فصل پنجم: گزارش خلأ واقع.....
۲۶۰.....	فصل ششم: تقلب و دسیسه در امور نظام وظیفه و تصدیق نامه‌های خلاف واقع.....
۲۶۱.....	فصل هفتم: فروش و حیف و میل و «گذار» سیای نظامی و اموال نیروهای مسلح.....
۲۶۲.....	فصل هشتم: سرقت.....
۲۶۳.....	فصل نهم: آتش زدن و تخریب و اتلاف.....
۲۶۴.....	فصل دهم: سوء استفاده و جعل و تزویر.....
۲۶۷.....	فصل یازدهم: ارتشاء، اختلاس و اخاذی.....
۲۶۹.....	فصل دوازدهم: استفاده غیر قانونی البسه رسمی یا علائم و نشانها و مدالهای نظامی.....
۲۷۰.....	فصل سیزدهم: سایر مقررات.....
۲۷۲.....	قانون بکارگیری سلاح توسط مأمورین نیروهای مسلح در موارد ضروری (مصوب ۱۳۷۳/۱/۱۸).....
۲۷۶.....	آیین نامه اجرایی تبصره بند (۵) ماده (۳) قانون به کارگیری سلاح توسط مأموران نیروهای مسلح در موارد ضروری (مصوب مورخ ۱۳۸۱/۴/۳۰ هیأت وزیران).....
۲۷۸.....	قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری (مصوب ۱۳۶۴/۷/۲۸ مجلس شورای اسلامی و ۱۳۶۷/۹/۱۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام).....

قانون تعیین حدود صلاحیت دادرراها و دادگاههای نظامی کشور (مصوب ۱۳۷۳/۵/۶ مجمع تشخیص مصلحت نظام).....	۲۸۳
قانون تفسیر ماده ۳ قانون تعیین حدود صلاحیت دادرراها و دادگاههای نظامی کشور (مصوب ۷۳/۵/۶) [مصوب ۷۴/۷/۲ مجمع تشخیص مصلحت نظام].....	۲۸۳
دستور العمل نحوه احضار و جلب فرماندهان نیروهای مسلح (ابلاغی از سوی دفتر فرماندهی معظم کل قوا در تاریخ ۱۳۷۵/۳/۲۸ به ریاست محترم قوه قضائیه و کلیه نیروهای مسلح نظامی و انتظامی).....	۲۸۴
از قانون آیین دادرسی کیفری (مصوب ۹۲ با اصلاحات بعدی).....	۲۸۶
بخش هشتم - آیین دادرسی جرائم نیروهای مسلح (الحاقی ۱۳۹۳/۰۷/۰۸).....	۲۸۶
فصل اول - کلیات.....	۲۸۶
فصل دوم - شکایت دادررا و دادگاههای نظامی.....	۲۸۷
فصل سوم - اصلاحات.....	۲۹۰
فصل چهارم - کشف جرم - مستندات مقدماتی.....	۲۹۲
فصل پنجم - وکالت در دادررا - دادگاه نظامی.....	۲۹۸
فصل ششم - ترتیب رسیدگی، صدور و ابلاغ رأی.....	۲۹۸
فصل هفتم - تجدیدنظر و اعاده دادرسی.....	۲۹۹
فهرست منابع و مآخذ.....	۳۰۱
الف) کتب:.....	۳۰۱
ب) قوانین.....	۳۰۳
ج آیین نامه‌ها:.....	۳۰۴

بسم الله النور

«حقوق جزای نظامی» یکی از شاخه‌های نوپای حقوق کیفری است که بی‌شک نظر متخصصان و حقوقدانان جزایی را به خود جلب نموده است. اما آنچه در این شعبه از حقوق جزا از همه مهم‌تر می‌نماید «قلت منابع» مورد و تاریخی و نوپایی و عدم دسترسی به منابع این رشته است که مانع از آن می‌شود تا بتوان آنگونه که اندک شایان اصول و مبانی این شاخه نوظهور را تشریح و تبیین نمود.

هر یک از گرایشهای حقوق بر مبنای اصولی استوار است. اصولی را که به عنوان مبانی حقوق جزای نظامی می‌توان برشمرد علاوه بر اصول سرری در نفوق کیفری، «اصل شدت مجازاتها»، «اصل توجه به قداست نظامی و نظامی‌گری»، «اصل سرعت در رسیدگیها» و «اصل رعایت تشریفات تعقیب» است که باید بعنوان مبنا و پایه حقوق کیفری نظامی برشمرده.

نظم و انضباط و حساسیت شغلی و مأموریت‌های نظامی ایجاب می‌کند بر شدت و حدت مجازاتها افزود چرا که غفلت از مقررات و بی‌توجهی فرد نظامی، با نتایج مخرب و می‌تواند اثرات جبران‌ناپذیری بر امنیت داخلی و خارجی بر جای گذارد. (اصل شدت مجازاتها).

هنگامی که به مطالعه قوانین جزایی نیروهای مسلح می‌پردازیم به وضوح پیداست که از یک طرف مقنن در مقابله با جرایم خاص نظامی متعقد به شدت مجازاتها است و از دیگر سو احترام نهادن به پیشه نظامی و تقدس نظامی‌گری سرلوحه تمام تصمیم گیرها است. (اصل توجه به قداست نظامی و نظامی‌گری).

هر چند در رسیدگی به جرایم عمومی تطویل دادرسی به جهت ضرورت اقناع وجدانی قاضی در کشف واقع تا حدودی پذیرفته شده است. اما در جرایم خاص نظامی از آنجا که هدف از مجازات

مجرم حفظ و استقرار نظم در نیروهای مسلح است تطویل دادرسی امری ناپسند جلوه می‌کند (اصل سرعت در رسیدگیها)

بالاخره تعقیب افراد نظامی بایستی تابع یک سری اصول و مقررات باشد تا به انجام رسالت آنان که همانا حفظ امنیت داخلی و خارجی است صدمه‌ای وارد نیابد بر همین مبنا دستورالعمل نحوه احضار فرماندهان توسط فرماندهی کل قوا تصویب و به مراجع قضایی ابلاغ شد و حتی احضار شهود و مطلعینی که جزء نیروهای مسلح می‌باشد نیز تابع مقررات خاص است.^۱

خلاصه تحقیق و تاحص جامع در زمینه حقوق جزای نظامی و بررسی تفصیلی قوانین و مقررات جزایی مربوط به نیروهای مسلح، یافتن حدود ۵۲۴ عنوان مجرمانه در قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح (مصوب ۱۳۸۲) و از همه مهمتر تدریس «حقوق جزای نظامی» بعنوان یکی از دروس انتخابی در مقاطع مختلف رشته حقوق قضایی در دانشگاههای کشور و برخی دانشکده‌های وابسته به نیروهای مسلح نگارنده را بر آن داشت تا به عرصه تحقیق خطیری می‌گذارد که بی‌شک بدون همکاری و همیاری متخصصان و اهل بس امکان، تعرص در آن وجود ندارد. مطالعه و بررسی رویه قضایی - که انعکاس عملی قوانین مربوط است - در تعیین نارساییهای قوانین نقش مهمی دارد و می‌تواند در راهنمایی مقنن و ارشاد او به تجدیدنظر در قوانین مربوطه و رفع معایب آنها مؤثر باشد چرا که نقصها و کاستیهای قانون مصوب در مرحله اجرای آن آشکار می‌شود.

مقنن در زمان تصویب قانون به ریزه‌کاریهای عملی آن کمتر توجه دارد و شاید هم امکان بررسی و اظهارنظر وجود نداشته باشد اما زمانی که از نارساییها، آگاهی یافت، باید نسبت به رفع آنها اقدام نماید برای مثال وقتی عملاً این نکته به اثبات رسید که در تعیین مجازات تناسب، رعایت نشده است و عدم رعایت تناسب باعث تضییع بیش از حد حقوق مرتکبان جرایم به لحاظ مجرم و اختن آنها از حقوق اساسی می‌گردد یا بالعکس، این عدم تناسب پاره‌ای از قوانین مرتکبان را به ارتکاب جرم تشویق می‌کند و یا تشدید مجازات، هر یک از اهداف سیاست جنایی تقنینی، قضایی، دولتی و مردمی را برآورده نمی‌سازد، باید به فکر رفع مشکل بوده و با درنظر گرفتن واقعیات جامعه، به تعیین مصادیق جرم اقدام نماید.

۱- ر.ک ماده ۱۵۱ قانون آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور کیفری (مصوب ۷۸)

۲- آمار فوق با مدافه در بند بند مواد و تبصره‌های قانون فوق‌الذکر بدست آمده است.

آراء وحدت رویه، نظرات اداره حقوقی قوه قضاییه و همچنین آیین نامه های داخلی نیروهای مسلح (تا آنجا که جنبه محرمانه نداشته) به عنوان منابع مهم و ارشادی حقوق کیفری نظامی از جایگاه ویژه ای در تحقیق موجود برخوردار است.

اصولاً بحث از صلاحیت دادگاه های نظامی و تعارض در صلاحیت با سایر مراجع، از حیثه مباحث حقوق جزای نظامی خارج است اما در تفصیل برخی مباحث ناگزیر از ورود به این مباحث شده ایم که حتی الامکان سعی شده تا از تطویل سخن خودداری شود.

مهمترین ویژگی این تحقیق، تدوین و تفصیل قواعد حقوق کیفری نظامی و جرایم خاص نظامی با توجه به جدایی قوانین، مقررات و آیین نامه هاست ضمن این که به قوانین مرتبط (حتی قوانینی که جای خود را بر اثر تصویب قانون جدید بدان سپرده اند) بصورت زیرنویس اشاره نموده ایم تا محققان محترم با مطالعه سیستم فانونی در یک موضوع بهتر و کاملتر به مطالعه و تحقیق در خصوص جرایم خاص نظامی بپردازند چرا که در قوانین سابق اثر مهمی در تبیین و تشریح قوانین فعلی خواهد داشت.

بی شک تصویب دو قانون یکی قانون مجازات اسلامی (مصوب ۹۲) و قانون آیین دادرسی کیفری (مصوب ۱۳۹۲ با اصلاحات بعدی) تاثیر خود را بر بحث مربوط به جرائم نظامیان خواهد داشت چرا که حقوق جزای نظامی به عنوان رشته ای تبعث از حقوق جزا در موارد نقص تابعی است از مقررات کلی و قواعد حقوق جزای عمومی که بی توجه به آن هرگز یارای تفسیر قواعد و مقررات حقوق جزای نظامی را نخواهیم داشت. تصویب این دو قانون در دهه ۹۰ ما را بر آن داشت تا با نگرشی جدید به مقوله حقوق جزای نظامی ضمن اصلاح مقررات قبلی در این کتاب، مبادرت به چاپ جدید کتاب حاضر با اعمال اصلاحات و اضافات نماییم.

همانگونه که اشاره شد به لحاظ تازگی طرح بحث، فقدان منابع تحقیق به اندازه کافی و عدم دسترسی به منابع متفرقه و رویه قضایی (به جهت طبقه بندی اسناد نظامی) قطعاً نارسائیه و نقایصی در تحقیق حاضر وجود دارد و نگارنده ضمن اعتراف به وجود نارسائیه ها و کاستیهای مزبور از قضات، وکلاء، اساتید، دانشجویان و مخصوصاً حقوقدانان نظامی انتظار دارد منت نهاده و نقایص و ایرادات را منعکس فرمایند تا نسبت به رفع آنها اقدام گردد.

در پایان برخود لازم می‌دانم از زحمات استاد گرامی جناب سرهنگ قضایی بهرامعلی دودانگه که در جهت تصحیح و انطباق مباحث با مقررات پرسنلی زحمات فراوانی را متقبل شده‌اند تشکر و قدردانی نمایم.

همراهی و راهنماییهای حکیمانه سرور ارجمندم جناب آقای دکتر محمد دمرچیلی قابل ستایش و همت والای انتشارات کتاب آواء در تدوین و نشر کتب حقوقی شایسته تقدیر است.

والعاقبه للمنتقین

مجتبی باری

زمستان ۹۸